

Вікторія Карпук
аспірантка кафедри соціальної роботи та
педагогіки вищої школи
ВНУ імені Лесі Українки
м. Луцьк

СТРУКТУРНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДІ

У статті з'ясовано сутність поняття «соціальна компетентність». Розкрито основні орієнтири та навички для молоді, які необхідні у XXI столітті. Обґрунтовано, що серед базових компетентностей, які формуються у молоді, соціальна компетентність є найважливішою для встановлення соціальних контактів, розуміння суті міжособистісної взаємодії оскільки є основним функціональним інструментом ефективної діяльності. Розглянуто деякі аспекти та структурні компоненти соціальної компетентності молоді.

Ключові слова: соціальна компетентність, молодь, соціальні навички, особисті навички.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Молодь є важливим стратегічним ресурсом в розвитку громадянського суспільства. Суспільству потрібні освічені, конкурентоспроможні, такі, що відрізняються конструктивним та критичним мисленням, молоді люди, які можуть самостійно приймати рішення, знаходити і впроваджувати нове, долати труднощі та володіти необхідними для цього компетентностями.

Серед основних груп компетентностей, якими повинен оволодіти кожен громадянин впродовж всього життя, що рекомендовані Європейським парламентом та Європейською радою, виокремлено соціальну та громадянську компетентність (відповідальність, участь у прийнятті групових рішень, розв'язання конфліктів, участь у підтримці та покращенні демократичних інститутів суспільства, здатність визначати в них власне місце та проектувати стратегію свого життя з урахуванням інтересів і потреб різних соціальних груп).

У доповіді міжнародної комісії з питань освіти XXI століття були визначені такі орієнтири освіти та навички:

- 1) навчитися пізнавати (навички для навчання);

- 2) навчитися діяти (навички для професійної діяльності);
- 3) навчитися жити разом (навички для активного громадянства);
- 4) навчитися жити (навички для підвищення особистого потенціалу).

Для нових підходів до організації освітньо-виховного простору закладів освіти з урахуванням перелічених орієнтирів потрібний розвиток творчості кожної особистості в процесі активної соціально-ініціативної діяльності. Серед базових компетентностей, які формуються у молоді, соціальна компетентність є найважливішою для встановлення соціальних контактів, розуміння суті міжособистісної взаємодії оскільки є основним функціональним інструментом ефективної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Аналізуючи наукову літературу, ми визначили, що існує чимало визначень поняття «соціальна компетентність особистості». Це пов'язано з тим, що вона охоплює професійну, навчальну, громадську, особистісну сфери життєдіяльності людини; визначені різні показники та критерії формування соціальної компетентності. Крім того, соціальна компетентність молоді виконує важливу роль у міжособистісній взаємодії.

На думку О. Пометун, компетентність – це складна інтегрована характеристика особистості, під якою розуміють набір знань, умінь, навичок, стосунків, які дозволяють ефективно діяти або виконувати певні функції, забезпечуючи рішення проблем і досягнення певних стандартів в області професії або виді діяльності. У той же час, С. Архипова вважає, що соціально-психологічна компетентність є інтегральним показником особового розвитку, чинником самоактуалізації, що стимулює самореалізацію особистості [1, с. 16].

І. Ніколаєску соціальну компетентність розглядає як процес і результат засвоєння й активного відтворення особистістю соціально-культурного досвіду (комплексу знань, умінь, цінностей, норм, традицій) на основі її діяльності, спілкування, відносин; застосовувати цей досвід при вирішенні життєвих проблем, брати на себе відповідальність, проявляти ініціативу, активність у командній роботі, попереджувати і вирішувати конфлікти, бути толерантним у складних ситуаціях [3, с. 21]. На нашу думку, таке визначення найбільш повно відображає сутність нашого дослідження, адже саме

ці характеристики й навички молодь отримує через діяльність у громадських організаціях, в школі, університеті та й загалом дотримуючись концепції «освіта впродовж життя».

Існує чимало підходів до обґрунтування моделі, структури та елементів соціальної компетентності. Під структурою соціальної компетентності розуміють її основні компоненти і різні змістові рівні. Загалом у змісті соціальної компетентності можна виокремити систему знань, умінь, навичок та досвід, які загалом характеризують компетентність особистості.

Ю.Г. Татур в структурі компетентності виділяє п'ять аспектів: мотиваційний, когнітивний, поведінковий, ціннісно-смысловий, емоційно-вольову регуляцію процесу і результату прояву [2, с. 27].

Ми вважаємо, що в структурі соціальної компетентності молоді умовно можна виділити такі складові: внутрішня та зовнішня. Такий поділ обґрунтований факторами впливу на формування та розвиток певних знань, умінь та навичок.

Безперечно, соціальна компетентність формується під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх процесів. Тому важливо оптимізувати внутрішній та зовнішній вплив на молодь шляхом залучення до громадської активності, діяльності громадських організацій, участь у неформальній діяльності закладів освіти тощо.

Внутрішня складова компетентності включає:

- 1) ставлення;
- 2) емоції;
- 3) цінності та етичні норми;
- 4) мотивація тощо.

Зовнішня складова:

- 1) соціальні та політичні зміни у суспільстві;
- 2) фінансова ситуація в країні;
- 3) наявність необхідних умов для розвитку соціальної компетентності тощо.

Особливість соціальної компетентності молоді полягає у тому, що вона охоплює у собі наступні компоненти (рис. 1)

Рис. 1. Складові розвитку молоді, які впливають на формування їх соціальної компетентності

Саме особистісні, соціальні навички, громадянська освіта, емоційний, когнітивний та інтелектуальний розвиток спрямовані на формування в молоді основних аспектів соціальної компетентності, а саме: досвіду, знань, умінь, навичок, почуттів, творчих якостей. Кожен вид розвитку має тісний зв'язок з іншим і зумовлює розвиток кожного окремо. Успіхи або невдачі однієї зі складових розвитку неодмінно впливають на зміст та характер реалізації інших.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Соціальна компетентність є цілісним утворенням, яке становить системну властивість особистості, що характеризує її здатність зберігати та оптимально відтворювати, розвивати себе, своє життя, успішно діяти в різних життєвих ситуаціях, вирішувати складні соціальні та міжособистісні проблеми.

Соціальна компетентність пов'язана з дією особистості, з переходом цінностей і знань у вольовий процес самовизначення і практичної дії. Це є багатоаспектне явище, у якому знаходять певне відображення соціальні вимоги та норми, механізми емоційної саморегуляції, можливості освоєння та активного використання соціально важливого досвіду. Саме тому завдання громадянського суспільства, а особливо закладів освіти, неформальної освіти, полягає у забезпеченні процесу формування соціальної компетентності молоді, підготовки їх до активної громадської діяльності.

Список використаних джерел

1. Архипова С.П. Професійна компетентність і професійність соціального працівника: сутність і шляхи розвитку / Соціальна робота в Україні: теорія і практика, 2004, № 2.
2. Головань М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду / Вища освіта України, 2008, № 3, С. 23-30.
3. Ніколаєску О.І. Формування соціальної компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів відповідно до вимог нових державних освітніх стандартів: науково-методичний посібник. Черкаси: ОІПОПП, 2014. 76 с.

Лілія Куліненко

професор, доктор філософських наук,
професор кафедри професійної і технологічної освіти та
загальнотехнічних дисциплін
Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Людмила Драгієва

кандидат педагогічних наук, доцент
завідувач кафедри математики, інформатики
та інформаційної діяльності
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
м. Ізмаїл

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ГАЛУЗІ

Автори піднімають питання щодо проблеми формування творчого потенціалу майбутнього викладача технологій в процесі магістерської підготовки. Визначають педагогічні умови формування творчого потенціалу фахівців у системі вищої школи.

Ключові слова: професійна підготовка, технологічна освіта, викладач технологій, творчий потенціал, навчальна діяльність, творча діяльність.

Проблема творчого потенціалу виступає вкрай актуальною в контексті реалізації сучасних реформ в освіті та науці, а також виявленні характеру тих суспільно-економічних перетворень, що детермінують цілу низку змін в функціонуванні суспільства і